

การวิเคราะห์อุปสงค์อุปทานและวิถีตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญ

จังหวัดนครพนม

โดย

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

ร่วมกับ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2560

การวิเคราะห์อุปสงค์อุปทานและวิถีตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญ

จังหวัดนครพนม

คณะผู้จัดทำ	สังกัด	สินค้าที่รับผิดชอบ
1. นายพงศ์ไท ไทโยธิน	สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร	สับปะรด
2. นางสาวภัสพรพรรณ เลาสุทแสน	สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร	ผู้ช่วย
3. นางสาวนิชภา สุทธิรักษ์	สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร	มันสำปะหลัง
4. นางสาวเพ็ญศรี สาวัตถิ	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3	ข้าวหอมมะลิ, โคน้ำ
5. นางสาวสุภักดี ทองเนื้อแปด	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3	ข้าวหอมมะลิ, โคน้ำ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

คำนำ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ดำเนินการโครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ปี 2560 โดยมีการบูรณาการภายในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ร่วมกับ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3 ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์อุปสงค์อุปทานและวิถีตลาดสินค้าเกษตร จังหวัดนครพนม ปี 2560 โดยทำการศึกษาสินค้าเกษตรที่สำคัญ 4 ชนิด คือ สับปะรด มันสำปะหลัง ข้าวหอมมะลิ และโคเนื้อ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการสินค้าเกษตรในจังหวัดนครพนมต่อไป

ทั้งนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณเกษตรกร ผู้ประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่ให้ความร่วมมือในการประสานงานและให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กันยายน 2560

สารบัญ

	หน้า
สภาพทั่วไป.....	1
1. สับปะรดโรงงาน	4
1.1 สถานการณ์การผลิต.....	4
1.2 สถานการณ์การตลาด.....	5
1.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานสับปะรดของจังหวัดนครพนม	6
1.4 ปัญหาและอุปสรรค	9
1.5 ข้อเสนอแนะ	9
2. มันสำปะหลัง	10
2.1 สถานการณ์การผลิต.....	10
2.2 สถานการณ์การตลาด.....	12
2.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานมันสำปะหลังของจังหวัดนครพนม	14
2.4 ปัญหาและอุปสรรค	16
2.5 ข้อเสนอแนะ	17
3. ข้าวหอมมะลิ	18
3.1 สถานการณ์การผลิต.....	18
3.2 สถานการณ์การตลาด.....	20
3.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานข้าวหอมมะลินาปีของจังหวัดนครพนม	24
3.4 ปัญหาและอุปสรรค.....	27
3.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	27
4. โคเนื้อ.....	28
4.1 สถานการณ์การผลิต.....	28
4.2 สถานการณ์การตลาด.....	29
4.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานโคเนื้อของจังหวัดนครพนม	33
4.4 ปัญหาและอุปสรรค	35
4.5 ข้อเสนอแนะ	35

จังหวัดนครพนม

สภาพทั่วไป

นครพนม เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน๒ นับเป็นเมืองชายแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงามของทิวทัศน์ และมีความหลากหลายของวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมีพระธาตุพนมเป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมือง พื้นที่ด้านเหนือและตะวันออกของจังหวัดติดกับแม่น้ำโขงโดยตลอด

ที่ตั้ง

จังหวัดนครพนมมีเนื้อที่ประมาณ 5,512.7 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,445,414.32 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 140 เมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 740 กิโลเมตรจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดชายแดน ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนบน) ของประเทศไทย มีลักษณะเป็นแนวยาวตามฝั่งแม่น้ำโขงประมาณ 153 กิโลเมตร ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 16-18 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 104-105 องศาตะวันออก

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดอำเภอกะเมรุ จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันตก ติดอำเภอกุสุมาลย์ อำเภอกาฬสินธุ์ และอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ทิศตะวันออก ติดแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวกันพรมแดน

ทิศใต้ ติดอำเภอดงหลวง และอำเภอหว้าใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนเหนือ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินสูงและที่ดอน มีป่าไม้สลับกับพื้นที่ราบ ทางตอนกลางและตะวันตกของพื้นที่จะเป็นที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นทุ่งกว้างซึ่งปีใดมีฝนตกชุกจะมีสภาพน้ำท่วมขัง

ตอนใต้ พื้นที่บริเวณใกล้แม่น้ำโขงเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมถึงส่วนทางทิศตะวันตกซึ่งอยู่ห่างออกไปพื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่น และที่ดอนสภาพป่าเป็นไม้เต็งรัง พื้นดินส่วนมากเป็นหินลูกรัง บางส่วนมีลักษณะเป็นเนินและที่ต่ำสลับกัน

สภาพภูมิอากาศ

โดยทั่วไป จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีฝนตกชุกในฤดูฝน ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากพายุโซนร้อนในทะเลจีนใต้ รวมทั้งอิทธิพลจากป่าไม้และเทือกเขาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฝนตกชุกตั้งแต่มิถุนายนถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งในปี 2552 มีฝนตกประมาณ 139 วัน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 2,245.5 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 7.6 องศาเซลเซียส

ประชากรในจังหวัด

 หมายถึงจำนวนประชากรได้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อน

 หมายถึงจำนวนประชากรได้ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน

อันดับ (ปี ล่าสุด)	อำเภอใน จังหวัด นครพนม	เมษายน พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2551
1	เมืองนครพนม	144,119	143,458	143,001	142,482	142,229	141,920	141,694	141,390	141,997
2	ธาตุพนม	83,268	83,347	83,343	83,336	83,270	83,088	83,257	83,104	83,478
3	นาแก	76,969	76,850	76,684	76,403	76,162	75,795	75,971	75,904	75,579
4	ศรีสงคราม	69,663	69,485	69,206	69,016	68,578	68,179	67,788	67,287	66,871
5	ท่าอุเทน	59,529	59,349	59,162	58,794	58,658	58,343	58,191	57,924	57,926
6	โพนสวรรค์	57,698	57,521	57,350	57,025	56,678	56,164	55,791	55,363	54,951
7	ปลาปาก	54,071	53,782	53,499	53,166	52,892	52,476	52,353	52,029	51,728
8	นาหว้า	51,612	51,381	51,223	51,090	50,907	50,584	50,456	50,189	49,911
9	เรณูนคร	46,371	46,360	46,353	46,266	46,223	45,995	45,912	45,781	45,570
10	บ้านแพง	35,519	35,457	35,193	35,064	34,811	34,555	34,512	34,435	34,232
11	นาทม	23,277	23,126	23,098	23,032	22,871	22,671	22,518	22,375	22,330
12	วังยาง	15,405	15,283	15,229	15,187	15,071	14,998	14,949	14,909	14,791
—	รวม	717,501	715,399	713,341	710,860	708,350	704,768	703,392	700,690	699,364

ผลการศึกษา

อุปสงค์-อุปทาน (Demand & Supply)

สินค้าเกษตรสำคัญของจังหวัดนครพนม

1. สับปะรดโรงงาน

1.1 สถานการณ์การผลิต

ปี 2559 จังหวัดนครพนมมีผลผลิตสับปะรดโรงงาน (พันธุ์ปัตตาเวีย) เป็นอันดับที่ 18 ของประเทศ โดยในช่วงปี 2555 – 2559 เนื้อที่เพาะปลูกมีแนวโน้มลดลงจาก 3,833 ไร่ ในปี 2555 เป็น 2,971 ไร่ ในปี 2559 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 5.12 ต่อปี ขณะที่เนื้อที่เก็บเกี่ยว ลดลงจาก 3,811 ไร่ ในปี 2555 เป็น 2,927 ไร่ ในปี 2559 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 5.43 ต่อปี และมีผลผลิตลดลงจาก 13,289 ตัน ในปี 2555 เป็น 10,656 ตัน ในปี 2559 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3.50 ต่อปี อย่างไรก็ตามผลผลิตต่อไร่ของสับปะรดในจังหวัดนครพนมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 3,487 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2555 เป็น 3,641 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2559 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของสับปะรดจังหวัดนครพนม

ปี	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2555	3,833	3,811	13,289	3,487
2556	2,859	2,845	9,853	3,463
2557	5,684	5,684	22,736	4,000
2558	2,812	2,761	10,731	3,887
2559	2,971	2,927	10,656	3,641
อัตราเพิ่ม(%)	-5.12	-5.43	-3.50	2.04

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

จังหวัดนครพนม มีเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด 606 ครัวเรือน เกษตรกรปลูกสับปะรดเฉลี่ยครัวเรือนละ 4.64 ไร่ โดยปี 2558 จังหวัดนครพนม มีเนื้อที่เพาะปลูกสับปะรด 2,812 ไร่ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 2,761 ไร่ มีผลผลิต 10,731 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,887 กิโลกรัมต่อไร่ แหล่งเพาะปลูกสับปะรดของจังหวัดนครพนม ได้แก่ อำเภอท่าอุเทน อำเภอโพนสวรรค์ และอำเภอบ้านแพง ซึ่งมีเนื้อที่ปลูก 1,699 ไร่ 1,080 ไร่ และ 33 ไร่ โดยเป็นเนื้อที่เก็บเกี่ยว 1,691 ไร่ 1,037 ไร่ และ 33 ไร่ โดยมีผลผลิต 6,468 ตัน 4,123 ตัน และ 140 ตัน ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ย 3,825 กิโลกรัมต่อไร่ 3,976 กิโลกรัมต่อไร่ และ 4,242 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของสับปะรดในจังหวัดนครพนม
ปี 2558 รายอำเภอ

อำเภอ	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
1. ท่าอุเทน	1,699	1,691	6,468	3,825
2. โพนสวรรค์	1,080	1,037	4,123	3,976
3. บ้านแพง	33	33	140	4,242
รวม/เฉลี่ย	2,812	2,761	10,731	3,887

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ปี 2560 คาดว่าจังหวัดนครพนมมีพื้นที่เก็บเกี่ยวสับปะรด 2,987 ไร่ ผลผลิต 11,512 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,854 กิโลกรัมต่อไร่ โดยช่วงเวลาที่ผลผลิตสับปะรดของจังหวัดนครพนมออกสู่ตลาดมากจะอยู่ในช่วงเดือนเมษายน ถึง เดือนกรกฎาคม ประมาณร้อยละ 46 ของผลผลิตสับปะรดทั้งหมดของจังหวัด โดยจะออกสู่ตลาดมากที่สุดในเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน ซึ่งข้อมูลร้อยละผลผลิตสับปะรดออกสู่ตลาด รายเดือนของจังหวัดนครพนม ปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประมาณการร้อยละผลผลิตสับปะรดออกสู่ตลาดรายเดือน ของจังหวัดนครพนม ปี 2560

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ร้อยละ	6	12	8	10	14	12	10	8	6	5	4	5

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3 จังหวัดอุดรธานี

1.2 สถานการณ์การตลาด

1.2.1 จำนวนโรงงาน

จังหวัดนครพนม ไม่มีโรงงานแปรรูปสับปะรดตั้งอยู่ในจังหวัด

1.2.2 วิถีตลาด (Marketing Channel)

เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดนครพนม มีช่องทางในการขายผลผลิตอยู่ 4 ช่องทาง ได้แก่

1) ผลผลิตสับปะรด ร้อยละ 75 เกษตรกรจะขายให้แก่พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นหรือแผงรับซื้อสับปะรดซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้แหล่งเพาะปลูกสับปะรด จากนั้นพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นหรือแผงรับซื้อสับปะรดจะส่งขายผลผลิตร้อยละ 36 ให้กับพ่อค้าต่างถิ่นเพื่อส่งขายสับปะรดให้ผู้บริโภคผลสดในจังหวัดอื่นๆ และผลผลิตอีกร้อยละ 35 พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นหรือแผงรับซื้อสับปะรด จะขายให้แก่พ่อค้าปลีกในจังหวัดเพื่อขายสับปะรด

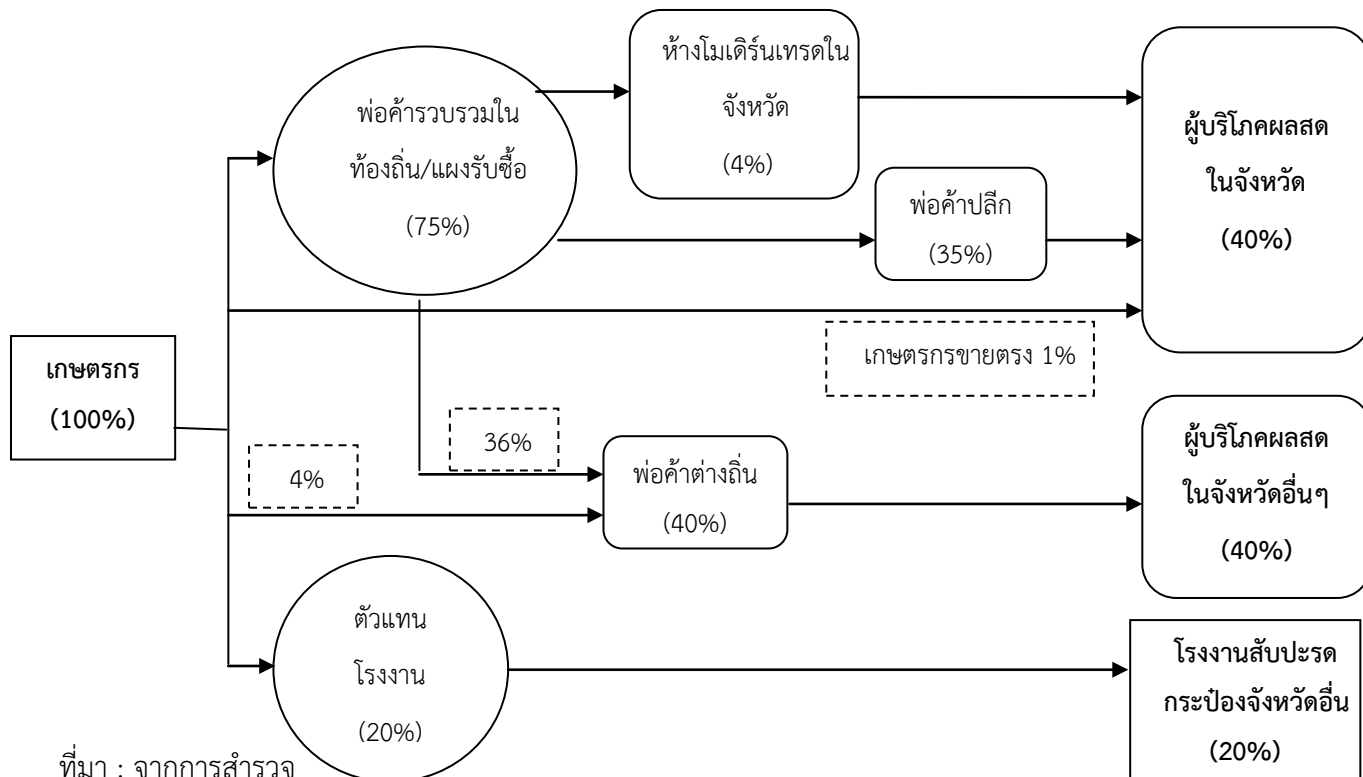
ให้ผู้บริโภคผลสดในจังหวัดนครพนม ขณะที่ผลผลิตอีกร้อยละ 4 พ้อค้ารวบรวมท้องถิ่นหรือแผงรับซื้อสับปะรด จะรวบรวมผลผลิตส่งให้แก่ห้างโมเดิร์นเทรดที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคในจังหวัดนครพนมต่อไป

2) ผลผลิตสับปะรด ร้อยละ 4 เกษตรกรจะขายให้แก่ผู้บริโภคผลสดในจังหวัดโดยตรง เช่น บรรทุกสับปะรดผลสดใส่รถกระบะ เพื่อเปิดท้ายขายที่ตลาดนัด ตลาดสดท้องถิ่น โรงเรียน สถานที่ราชการ หรือสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ ของจังหวัด

3) ผลผลิตสับปะรด ร้อยละ 4 เกษตรกรจะขายโดยตรงให้กับพ่อค้าต่างถิ่นที่เข้ามารับซื้อผลผลิตสับปะรดโดยตรงจากเกษตรกร เพื่อนำไปจำหน่ายต่อให้แก่ผู้บริโภคผลสดในจังหวัดอื่นๆ

4) ผลผลิตสับปะรด ร้อยละ 20 เกษตรกรจะขายผ่านตัวแทนโรงงานที่มาเปิดจุดรับซื้อ เพื่อรวบรวมผลผลิตส่งต่อให้แก่โรงงานแปรรูปสับปะรด ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่ภาคตะวันตก เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และในภาคตะวันออก เช่น จังหวัดชลบุรี เพื่อนำไปผลิตเป็นสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรดส่งขายทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งรายละเอียดของวิธีการตลาดสับปะรด จังหวัดนครพนม ปรากฏอยู่ในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 วิธีการตลาดสับปะรด จังหวัดนครพนม

1.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานสับปะรดของจังหวัดนครพนม

จากวิธีการตลาดสับปะรด จังหวัดนครพนม ตามแผนภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผลผลิตสับปะรดของจังหวัดนครพนม ประมาณ ร้อยละ 40 จะส่งขายให้แก่ผู้บริโภคภายในจังหวัดเพื่อบริโภคเป็นผลสด ขณะที่ผลผลิตอีกร้อยละ 60 จะถูกส่งไปขายยังจังหวัดอื่น โดยผลผลิตร้อยละ 20 จะส่งไปยังโรงงานแปรรูปสับปะรด

ซึ่งตั้งอยู่ในภาคตะวันตกและภาคตะวันออก และผลผลิตที่เหลืออีกร้อยละ 40 จะส่งขายยังจังหวัดอื่นๆ เพื่อบริโภคเป็นผลสด ซึ่งการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปริมาณผลผลิตสับปะรดที่ผลิตได้ในจังหวัดนครพนม กับความต้องการบริโภคสับปะรดทั้งในจังหวัดนครพนมและจังหวัดอื่นๆ สรุปได้ดังนี้

1.3.1 อุปทาน (Supply) สับปะรดของจังหวัดนครพนม

ปี 2560 คาดว่าจังหวัดนครพนม มีผลผลิตสับปะรด 11,512 ตัน ซึ่งเพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในจังหวัด จึงไม่มีการนำผลผลิตจากจังหวัดอื่นๆ เข้ามา

1.3.2 อุปสงค์ (Demand) สับปะรดที่ผลิตได้จากจังหวัดนครพนม

เนื่องจากจังหวัดนครพนม ไม่มีโรงงานแปรรูปสับปะรดตั้งอยู่ ดังนั้น ความต้องการบริโภคสับปะรดในจังหวัดจึงเป็นการบริโภคแบบผลสด โดย ปี 2560 คาดว่ามีความต้องการบริโภคสับปะรดผลสดในจังหวัดนครพนม จำนวน 4,601 ตัน (ร้อยละ 40) และผลผลิตที่เหลือ จำนวน 6,911 ตัน (ร้อยละ 60) จะถูกส่งไปขายยังจังหวัดอื่นๆ เพื่อการบริโภคผลสดและส่งเข้าโรงงานในจังหวัดอื่นๆ

จากการศึกษาอุปสงค์และอุปทานสับปะรดในจังหวัดนครพนม พบว่าผลผลิตส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 จะถูกส่งไปขายยังจังหวัดอื่นๆ โดยมีการบริโภคภายในจังหวัดในรูปของสับปะรดผลสดเพียงร้อยละ 40 ดังนั้นผลผลิตสับปะรดของจังหวัดนครพนมจึงต้องออกอาศัยพ่อค้าต่างถิ่น และตัวแทนของโรงงานแปรรูปสับปะรด เข้ามารับซื้อเพื่อช่วยเร่งกระจายผลผลิตออกไปยังจังหวัดอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน

ตารางที่ 4 อุปสงค์และอุปทานสับปะรดของจังหวัดนครพนม

รายการ	ปี 2560												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
1) ด้านซัพพลาย	691	1,381	921	1,151	1,612	1,381	1,151	921	691	576	460	576	11,512
1.1 ผลผลิตสับปะรดจังหวัด	691	1,381	921	1,151	1,612	1,381	1,151	921	691	576	460	576	11,512
1.2 นำเข้า/ซื้อจากจังหวัดอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2) ด้านดีมานด์	691	1,381	921	1,151	1,612	1,381	1,151	921	691	576	460	576	11,512
2.1 ภายในจังหวัด	276	552	368	460	645	552	460	368	276	230	184	230	4,601
2.1.1 ปริมาณผลสดภายในจังหวัด	276	552	368	460	645	552	460	368	276	230	184	230	4,601
2.1.2 โรงงานแปรรูปสับปะรด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2 ส่งออกไปนอกจังหวัด	415	829	553	691	967	829	691	553	415	346	276	346	6,911
3) ผลผลิตส่วนเกิน/ขาด (3) = 1) - 2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

1.4 ปัญหาและอุปสรรค

1.4.1 ด้านการผลิต

ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ยังต่ำ และมีปัญหาขาดแคลนแรงงานในการดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยว

1.4.2 ด้านการแปรรูป

จังหวัดนครพนม ไม่มีโรงงานแปรรูปสับปะรดตั้งอยู่ โดยเมื่อโรงงานแปรรูปสับปะรดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกและภาคตะวันออก ขาดแคลนวัตถุดิบ ก็จะทำให้ตัวแทนโรงงานมาเปิดจุดรับซื้อที่จังหวัดนครพนม โดยตัวแทนจะอ้างอิงราคาหน้าโรงงาน หักด้วยค่าขนส่ง และค่าบริหารจัดการ ทำให้เกษตรกรในจังหวัดนครพนมขายสับปะรดได้ในราคาที่ถูกกว่าเกษตรกรจังหวัดอื่นๆที่มีโรงงานแปรรูปตั้งอยู่

1.4.3 ด้านการตลาด

เกษตรกรส่วนใหญ่ ขายผลผลิตแบบเหมาสวนให้แก่พ่อค้ารวบรวมในท้องถิ่น/แผงรับซื้อ โดยราคาซื้อขายจะถูกอ้างอิงจากราคาสับปะรดหน้าโรงงาน ทั้งที่ซื้อเท็จจริงผลผลิตสับปะรดส่วนใหญ่ของจังหวัดนครพนมส่งขายให้แก่ผู้บริโภคผลสดเป็นหลัก

1.5 ข้อเสนอแนะ

1.5.1 ปัจจุบันสับปะรดอำเภอท่าอุเทน ได้รับการรับรองให้มีเครื่องหมายด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ดังนั้นการสร้างเรื่องราว (Story) การสร้างชื่อตราสัญลักษณ์สินค้า (Brand Name) ให้แก่สับปะรดอำเภอท่าอุเทน โดยการตีเครื่องหมาย เช่น สติ๊กเกอร์ ว่าเป็นสับปะรดจากอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จะช่วยสร้างความแตกต่างและสร้างจุดเด่นของสับปะรดที่ผลิตจากจังหวัดนครพนม

1.5.2 พาณิชย์จังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเชื่อมโยง (Business Matching) การรับซื้อผลผลิตสับปะรดจากเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร กับเครือข่ายห้างโมเดิร์นเทรด ห้างสรรพสินค้า เพื่อกระจายผลผลิตสับปะรดจังหวัดนครพนมไปยังผู้บริโภคที่อยู่ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ โดยใช้ตราสัญลักษณ์สินค้า (Brand Name) และ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) รวมถึงมาตรฐาน GAP ของสับปะรดจังหวัดนครพนม ในการสร้างความแตกต่างให้แก่ตัวสินค้า เพื่อให้ได้การยอมรับและเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค

1.5.3 ผลักดันให้มีการขายสับปะรดผลสดผ่านช่องทางการค้าชายแดน และในอนาคตพัฒนาเป็นการส่งออกในรูปแบบของสับปะรดผลสดไปยังประเทศจีน ลาว และเวียดนาม ผ่านเส้นทางสะพานข้ามแม่น้ำโขงของจังหวัดนครพนม

2. มันสำปะหลัง

2.1 สถานการณ์การผลิต

ปี 2559 จังหวัดนครพนม มีผลผลิตมันสำปะหลังเป็นอันดับที่ 38 ของประเทศ โดยในช่วงปี 2555 – 2559 มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว ลดลงจาก 64,458 ไร่ ในปี 2555 เป็น 36,481 ไร่ ในปี 2559 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 12.02 ต่อปี และมีผลผลิตลดลงจาก 203,051 ไร่ ในปี 2555 เป็น 117,388 ไร่ ในปี 2559 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 11.09 ต่อปี โดยปี 2559 เนื้อที่เพาะปลูก และเนื้อที่เก็บเกี่ยวยังคงลดลงจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน เช่น อ้อยโรงงาน ประกอบกับราคามันสำปะหลังปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลผลิตลดลงเนื่องจากเกษตรกรบางส่วนชะลอการขุดหัวมันเพื่อรอราคาในปีถัดไป ขณะที่ทั้งผลผลิตต่อไร่จากการเพาะปลูกและผลผลิตต่อไร่จากการเก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น จากเดิมที่เคยมีผลผลิตต่อไร่จากการเพาะปลูกสูงสุดอยู่ที่ 3,067 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 3,218 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2559 และผลผลิตต่อไร่จากการเก็บเกี่ยวสูงสุดอยู่ที่ 3,172 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 3,218 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2559 เนื่องจากสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยให้ต้นมันสำปะหลังเติบโตได้ดี รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังในจังหวัดนครพนม

ปี	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิต/ไร่ (กก.)	
				ปลูก	เก็บ
2555	67,851	64,458	203,051	2,993	3,150
2556	58,635	56,913	169,730	2,895	2,982
2557	49,561	47,773	149,899	3,025	3,138
2558	51,078	49,388	156,671	3,067	3,172
2559	36,481	36,481	117,388	3,218	3,218
อัตราเพิ่ม (%)	-12.88	-12.02	-11.09	2.05	1.05

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร

จากข้อมูลปี 2558 พบว่า จังหวัดนครพนม มีเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง 6,087 ครัวเรือน เกษตรกรถือครองที่ดินเพื่อปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ยครัวเรือนละ 8.39 ไร่ ปี 2558 จังหวัดนครพนมมีเนื้อที่เพาะปลูก 51,078 ไร่ มีผลผลิต 156,671 ตัน ผลผลิตต่อไร่จากการเพาะปลูก 3,067 กิโลกรัมต่อไร่ และผลผลิตต่อไร่จากการเก็บเกี่ยว 3,172 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งแหล่งเพาะปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัดนครพนม ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอปลาปาก อำเภอโพนสวรรค์ อำเภอวังยาง และอำเภอศรีสงคราม ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูก

12,328 ไร่ 9,445 ไร่ 5,332 ไร่ 2,472 ไร่ และ 1,848 ไร่ เป็นเนื้อที่เก็บเกี่ยวได้แล้ว 12,328 ไร่ 9,445 ไร่ 5,332 ไร่ 2,472 ไร่ และ 1,848 ไร่ มีผลผลิต 37,884 ตัน 33,709 ตัน 17,985 ตัน 6,197 ตัน และ 6,026 ตัน มีผลผลิตต่อไร่จากเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 3,073 กิโลกรัมต่อไร่ 3,569 กิโลกรัมต่อไร่ 3,373 กิโลกรัมต่อไร่ 2,507 กิโลกรัมต่อไร่ และ 3,261 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตต่อไร่จากเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 3,073 กิโลกรัมต่อไร่ 3,569 กิโลกรัมต่อไร่ 3,373 กิโลกรัมต่อไร่ 2,507 กิโลกรัมต่อไร่ และ 3,261 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังในจังหวัดนครพนม ปี 2559 รายอำเภอ

จังหวัด	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บ (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่(กก.)	
				เพาะปลูก	เก็บเกี่ยว
1. เมืองนครพนม	12,328	12,328	37,884	3,073	3,073
2. ปลาปาก	9,445	9,445	33,709	3,569	3,569
3. โพนสวรรค์	5,332	5,332	17,985	3,373	3,373
4. วังยาง	2,472	2,472	6,197	2,507	2,507
5. ศรีสงคราม	1,848	1,848	6,026	3,261	3,261
6. อื่นๆ	5,056	5,056	15,587	3,083	3,083
รวม/เฉลี่ย	36,481	36,481	117,388	3,218	3,218

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร

เกษตรกรจังหวัดนครพนมนิยมปลูกมันสำปะหลังในช่วงต้นฤดูฝน ประมาณเดือนเมษายนถึง พฤษภาคม เนื่องจากดินมีความชื้น เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งบางครั้งถ้าฝนทิ้งช่วงเกษตรกรจะเริ่มปลูกมันสำปะหลังช้าลงจนเลยไปถึงเดือนพฤษภาคม และเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่เดือนตุลาคมจนกระทั่งถึงเดือนพฤษภาคมของปีถัดไป โดยเกษตรกรจะเร่งเก็บเกี่ยวผลผลิตให้เสร็จภายในเดือนพฤษภาคม และหยุดเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมิถุนายน – กันยายนของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงหน้าฝน มีฝนตกมากจะทำให้หัวมันสำปะหลังได้รับความเสียหาย และเปอร์เซ็นต์แป้งไม่ดี สำหรับช่วงเวลาผลผลิตมันสำปะหลังของจังหวัดนครพนมออกสู่ตลาดมากที่สุด คือ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ (ประมาณร้อยละ 18) รองลงมา คือ ในช่วงเดือนธันวาคม ถึง มกราคม และช่วงเดือนมีนาคม ถึง เมษายน (ประมาณร้อยละ 10 - 16 ต่อเดือน) โดยข้อมูลร้อยละผลผลิตมันสำปะหลังออกสู่ตลาดของจังหวัดนครพนม ปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประมาณการร้อยละผลผลิตมันสำปะหลังออกสู่ตลาดรายเดือน ของจังหวัดนครพนม

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ร้อยละ	12	18	16	10	5	4	3	2	4	6	8	12

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3 จังหวัดนครพนม

ผลผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรจังหวัดนครพนม อยู่ในรูปหัวมันสดทั้งหมด โดยเกษตรกรจะนำหัวมันสด ส่งให้กับลานมันเส้นหรือลานรวบรวมหัวมันสดรายย่อย ซึ่งลานรวบรวมหัวมันสดรายย่อยนั้น จะนำหัวมันสดส่งให้กับลานมันเส้นขนาดใหญ่อีกครั้ง หรือเกษตรกรอาจจะนำหัวมันสดส่งให้ลานมันเส้นขนาดใหญ่โดยตรง นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนนำหัวมันสดส่งไปที่โรงงานแป่งมันสำปะหลังในจังหวัดมุกดาหาร โดยตรง เนื่องจากระยะทางในพื้นที่จังหวัดนครพนม ไปยังโรงงานแป่งมันสำปะหลังในจังหวัดมุกดาหารอยู่ห่างกันไม่มากนัก

2.2 สถานการณ์การตลาด

2.2.1 จำนวนโรงงาน

โรงงานแปรรูปมันสำปะหลังหลักมี 4 ประเภท คือ โรงงานแป่งมันสำปะหลัง ลานมันเส้น โรงงานมันอัดเม็ด และโรงงานเอทานอล แต่จากข้อมูลสำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม กระทรวงพาณิชย์ พบว่า จังหวัดนครพนมมีโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังเพียง 1 ประเภท คือ ลานมันเส้น ทำหน้าที่รับซื้อหัวมันสำปะหลังจากเกษตรกร และจากลานรวบรวมมันสำปะหลังในจังหวัดนครพนมและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อนำมาแปรรูปเป็นมันเส้นส่งไปขายนอกจังหวัด หรือบางลานจะรวบรวมหัวมันสดจากเกษตรกรเพื่อจำหน่ายมันสำปะหลังให้แก่โรงงานแป่งมันสำปะหลังในจังหวัดใกล้เคียงโดยตรง โดยลานมันเส้นจะกระจายอยู่ทุกอำเภอที่เป็นแหล่งเพาะปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญ ซึ่งลานมันเส้นในจังหวัดนครพนมมีกำลังการผลิตและต้องการหัวมันสดเป็นวัตถุดิบเฉลี่ยประมาณ 30,000 ตันต่อปี นอกจากนี้ พบว่า ลานมันเส้นขนาดใหญ่จะมีลานเครือข่ายหรือลานรวบรวมหัวมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพ่อค้ารวบรวมในท้องถิ่น กระจายอยู่ทุกอำเภอที่เป็นแหล่งเพาะปลูกมันสำปะหลัง ทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรทั้งในจังหวัดนครพนมและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อนำมาจำหน่ายให้แก่มันเส้นในจังหวัด โดยลานรวบรวมที่เป็นเครือข่ายของลานมันเส้นจะได้รับส่วนแบ่งจากการขายหัวมันสำปะหลังให้แก่ลานมันเส้นประมาณกิโลกรัมละ 0.10 บาท

2.2.2 วิถีตลาด (Marketing Channel)

ช่องทางการขายหัวมันสดของเกษตรกรมี 3 วิธี ได้แก่

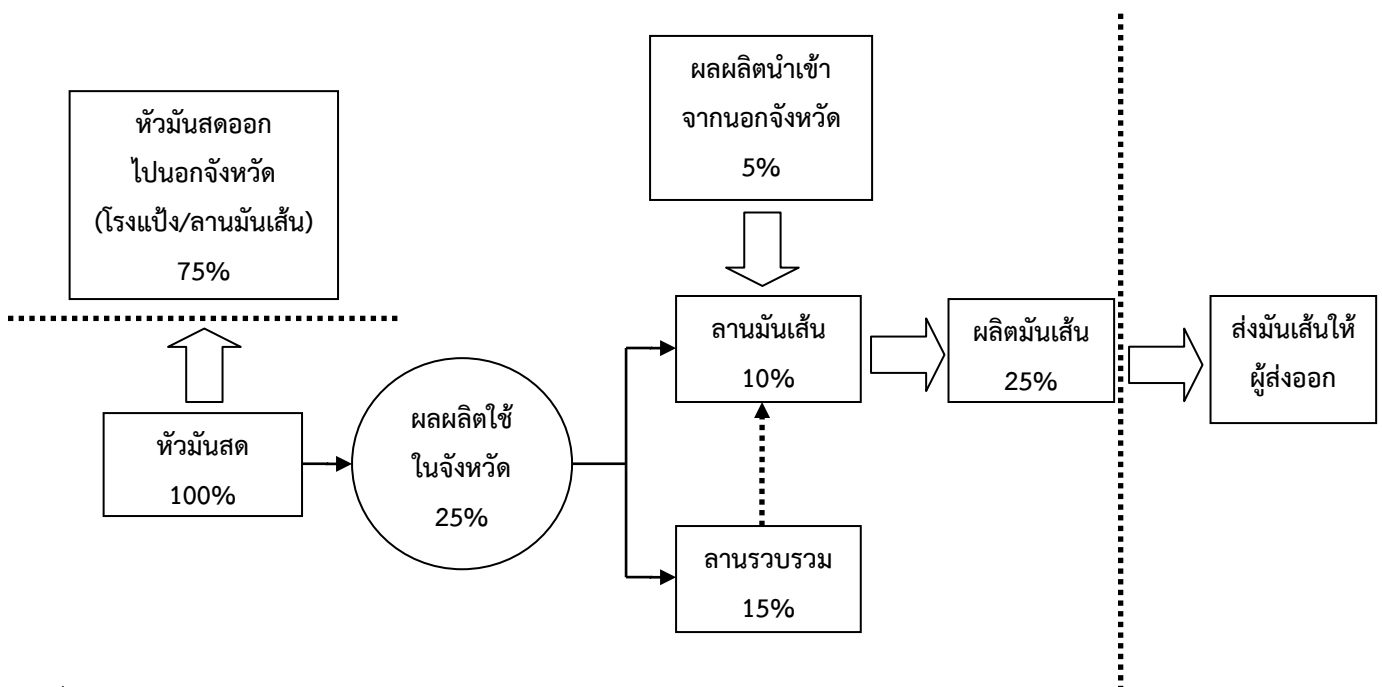
1) เกษตรกรขายหัวมันสดให้แก่ลานรวบรวมหัวมันสดในจังหวัดนครพนม โดยลานรวบรวมหัวมันสดจะรับซื้อหัวมันสดเกรดคละ ซึ่งไม่มีการวัดเชื้อแป้งและไม่มีการถอยน้ำหนัก การกำหนดราคาซื้อขายจะใช้ราคาซื้อขายจากลานมันเส้นเป็นเกณฑ์ โดยลานรวบรวมจะนำหัวมันสดไปขายให้กับลานมันเส้นและมีบาง

ลานนำหัวมันสดไปขายให้กับโรงแป่งมันสำปะหลังในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธุ์ และอุบลราชธานี โดยตรง

2) เกษตรกรขายหัวมันสดให้แก่ลานมันเส้นในจังหวัดนครพนม โดยลานมันเส้นจะรับซื้อหัวมันสดจะรับซื้อหัวมันสดเกรดคละ ซึ่งไม่มีการวัดเชื้อแป้ง แต่จะมีการถอยน้ำหนัก ถ้ามีสิ่งเจือปนเกินเกณฑ์ที่กำหนด (ส่วนใหญ่กำหนดให้มีสิ่งเจือปนได้ไม่เกินร้อยละ 4) การกำหนดราคาซื้อจะใช้ราคาซื้อจากโรงแป่งมันสำปะหลังในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธุ์ และอุบลราชธานี ที่ลานมันส่งผลผลิตให้เป็นเกณฑ์ ในกรณีที่ลานมันเส้นส่งหัวมันสดให้กับโรงแป่งมันสำปะหลัง และอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับราคามันเส้นจากท่าเรือนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในกรณีที่ลานมันเส้นแปรรูปหัวมันสดเป็นมันเส้นเพื่อส่งขายมันเส้นไปนอกจังหวัด

3) เกษตรกรขายหัวมันสดไปนอกจังหวัด โดยขายให้โรงแป่งมันสำปะหลังหรือลานมันเส้นในจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากบางพื้นที่ของจังหวัดนครพนม อยู่ติดกับจังหวัดใกล้เคียง ส่งผลให้เกษตรกรสามารถเดินทางขนส่งหัวมันสดได้สะดวก โดยรายละเอียดของวิธีการตลาดมันสำปะหลัง และร้อยละของผลผลิตที่ขายไปยังช่องทางการตลาดต่างๆของจังหวัดนครพนม ปรากฏอยู่ในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 วิธีการตลาดมันสำปะหลัง จังหวัดนครพนม

ที่มา : จากการสำรวจ

2.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานมันสำปะหลังของจังหวัดนครพนม

จากวิธีการตลาดมันสำปะหลังจังหวัดนครพนม ตามแผนภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าผลผลิตหัวมันสดของจังหวัดประมาณ ร้อยละ 75 จะถูกส่งไปขายจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธุ์ และอุบลราชธานี เนื่องจากจังหวัดนครพนมไม่มีโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง มีมันสำปะหลังเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น ที่จะถูกใช้แปรรูปในลานมันเส้นในจังหวัดนครพนม โดยเกษตรกรในจังหวัดนครพนมทั้งหมดจะขายมันสำปะหลังในรูปหัวมันสดทั้งหมด โดยขายให้กับลานรวบรวม ลานมันเส้น และเกษตรกรบางรายจะขายไปนอกจังหวัด รวมทั้งยังมีการนำเข้าหัวมันสดจากจังหวัดใกล้เคียงประมาณร้อยละ 5 เพื่อนำมาแปรรูปในลานมันเส้น โดยในหัวข้อ 1.3 จะเป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องของประมาณการผลิตมันสำปะหลัง (หัวมันสด) ที่ผลิตได้ในจังหวัดนครพนมกับความต้องการวัตถุดิบของลานมันเส้นในจังหวัดนครพนม ซึ่งคำนวณในรูปของหัวมันสด เพื่อให้สามารถคำนวณหาความสมดุลระหว่างอุปสงค์ และอุปทานของมันสำปะหลังในจังหวัดนครพนม ปริมาณผลผลิตในจังหวัดนครพนม ซึ่งประกอบด้วยผลผลิตทั้งหัวมันสดที่ผลิตในจังหวัดนครพนม คิดเป็นร้อยละ 95 และจากการนำเข้าหัวมันสดจากจังหวัดใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 5 ของผลผลิตหัวมันสดในจังหวัดนครพนม โดยในปี 2559/60 จังหวัดนครพนมมีผลผลิตมันสำปะหลังที่ผลิตได้ในจังหวัดประมาณ 123,000 – 124,000 ตัน จะออกสู่ตลาดมากในช่วงเดือนธันวาคม - เมษายนของปีถัดไป และมีการนำเข้าหัวมันสดจาก จังหวัดมุกดาหาร ในช่วงเดือนธันวาคม - เมษายน ของปีถัดไป ในส่วนของความต้องการใช้ผลผลิตหัวมันสดในจังหวัดนครพนม พบว่า ร้อยละ 25 จะนำเข้าโรงงานแปรรูป คือ ลานมันเส้นประมาณ 32,000 – 33,000 ตันต่อปี ซึ่งการนำผลผลิตหัวมันสดเข้าลานมันเส้นจะมีความต้องการผลผลิตมันสำปะหลังมากในช่วงเดือนธันวาคม - เมษายน ของปีถัดไป ผลผลิตมันสำปะหลังส่วนใหญ่จะส่งออกไปยังจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธุ์ และอุบลราชธานี ประมาณ 96,000 – 97,000 ตันต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 75 โดยส่งออกมากในช่วงเดือนธันวาคม - มีนาคมของปีถัดไป เนื่องจากเป็นช่วงที่ผลผลิตมันสำปะหลังออกสู่ตลาดมาก โรงงานในจังหวัดดังกล่าวเดินเครื่องการผลิตเต็มกำลังการผลิต รวมทั้งพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังอยู่ใกล้กับโรงงานแปรรูปในจังหวัดใกล้เคียง

จากการประมาณการปริมาณผลผลิตและความต้องการใช้มันสำปะหลังในจังหวัดนครพนมในภาพรวม พบว่า ผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครพนมมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการใช้ โดยใช้ในจังหวัดเพื่อใช้แปรรูปในลานมันเส้นเท่านั้น ส่วนที่เหลือจะส่งออกไปยังจังหวัดใกล้เคียงทั้งหมด ซึ่งมีความต้องการมันสำปะหลังมาก ดังนั้น จังหวัดนครพนมจึงไม่มีปัญหาเรื่องมันสำปะหลังล้นหรือขาดตลาดมากนัก ปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังที่ผลิตได้ในจังหวัดนครพนม กับความต้องการวัตถุดิบของลานมันเส้น ในจังหวัดนครพนม

รายการ	ปี 2559			ปี 2560									รวม
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. ผลผลิต (supply)	7,385	9,847	15,694	15,694	24,002	21,541	12,924	6,154	4,924	3,693	2,462	4,924	129,243
1.1 ผลผลิตหัวมันสดที่ผลิตในจังหวัด(ต้นหัวมันสด)	7,385	9,847	14,771	14,771	22,156	19,694	12,309	6,154	4,924	3,693	2,462	4,924	123,089
1.2 การนำเข้า	0	0	923	923	1,846	1,846	615	0	0	0	0	0	6,154
นำเข้าหัวมันสดจากจังหวัดอื่น (ต้นหัวมันสด)			923	923	1,846	1,846	615						6,154
2. ความต้องการใช้ (Demand)	7,385	9,847	15,694	15,694	24,002	21,541	12,924	6,154	4,924	3,693	2,462	4,924	129,243
2.1 เข้าโรงงานแปรรูป	0	0	4,847	4,847	9,693	9,693	3,231	0	0	0	0	0	32,311
ลานมันเส้น (ต้นหัวมันสด)			4,847	4,847	9,693	9,693	3,231						32,311
- หัวมันสด (ต้นหัวมันสด)			4,847	4,847	9,693	9,693	3,231						32,311
2.2 ส่งออกหัวมันสดไปจังหวัดอื่น(ต้นหัวมันสด)	7,385	9,847	10,847	10,847	14,309	11,848	9,693	6,154	4,924	3,693	2,462	4,924	96,932
3. ผลผลิตส่วนเกิน/ขาด (1-2) (ต้นหัวมันสด)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ

2.4 ปัญหาและอุปสรรค

2.4.1 ด้านการผลิต

- 1) ผลผลิตต่อไร่ยังต่ำ เกษตรกรบางส่วนปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ
- 2) ปัจจุบันเกษตรกรปลูกมันสำปะหลังลดลง เนื่องจากผลผลิตมีราคาตลาดลงอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน ได้แก่ ยางพารา อ้อย ลิ้นจี่ และเงาะ เพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังของจังหวัด และกระทบต่อภาคธุรกิจส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 3) เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังเน้นปริมาณมาก ไม่เน้นคุณภาพ เนื่องจากลานรวบรวม/ลานมันสำปะหลังเส้นให้ราคาใกล้เคียงกัน
- 4) เกษตรกรบางส่วนปลูกมันสำปะหลังหลังนา ทำให้ต้องรีบขูดหัวมันสำปะหลัง ส่งผลให้ได้หัวมันสำปะหลังที่มีน้ำหนักน้อยและเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ

2.4.2 ด้านการแปรรูป

- 1) ลานรับซื้อมันสำปะหลังเส้น จะรับซื้อหัวมันสำปะหลังสดเป็นเกรดคละ ทำให้ไม่สามารถเลือกหัวมันสำปะหลังสดตามคุณภาพได้ ซึ่งบางครั้งได้หัวมันสำปะหลังสดที่เปอร์เซ็นต์แป้งไม่ดี ได้หัวมันสำปะหลังมันสดที่เน่าหรือมีโรค
- 2) ไม่มีโรงงานแป้งมันสำปะหลังในจังหวัดนครพนม ทำให้ต้องขายหัวมันสำปะหลังสดให้กับโรงงานแป้งมันสำปะหลังในจังหวัดใกล้เคียง ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพิ่มขึ้น
- 3) ลานมันเส้นที่อยู่ในอำเภอติดชายแดนจะต้องขึ้นทะเบียนตามระเบียบการขนย้ายมันสำปะหลังเส้นออกนอกจังหวัด ซึ่งจะต้องขออนุญาตจากทางภาครัฐทุกครั้งที่มีการเคลื่อนย้าย ส่งผลให้ไม่สะดวกกับผู้ประกอบการแปรรูปมันสำปะหลังเส้น

2.4.3 ด้านการตลาด

- 1) ในช่วงปลายปี 2559 -2560 ราคามันสำปะหลังตกต่ำ โดยเกษตรกรขายหัวมันสำปะหลังสดได้เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.20 – 1.50 บาท ในขณะที่ต้นทุนการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.85 บาท ทำให้เกษตรกรขาดทุน
- 2) ราคามันสำปะหลังเส้นขึ้นอยู่กับราคาของประเทศจีน ซึ่งปัจจุบันจีนลดการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากไทย เนื่องจากรัฐบาลจีนต้องการระบายสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ราคา มันสำปะหลังเส้นตกต่ำ
- 3) เกษตรกรบางรายเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ทำให้ต้องรีบขูดมันสำปะหลังมาจำหน่ายภายในเดือนมีนาคม เพื่อชำระหนี้ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นระยะที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ส่งผลให้ขายมันสำปะหลังได้ในราคาต่ำ

2.5 ข้อเสนอแนะ

1) ภาครัฐควรเร่งส่งเสริมให้มีการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมาตรการ การดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง มีการอบรมให้ความรู้ในการปลูกมันสำปะหลัง ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การบำรุงดิน การใช้ระบบน้ำหยด รวมทั้งกำหนดมาตรการจูงใจในด้านราคาให้กับเกษตรกร

2) เกษตรกรควรมีการขุดมันสำปะหลังทั้งปี เพื่อให้ผลผลิตและการผลิตของโรงงานแปงมันสำปะหลังเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และจะสามารถรักษาเสถียรภาพของราคาให้ดีขึ้นได้

3) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อช่วยเหลือกันในด้านต่างๆ เช่น ด้านแรงงานในการเพาะปลูก การสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต รวมทั้งการสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต ไม่ให้ถูกเอาเปรียบ

4) ภาครัฐและภาคเอกชน ควรร่วมมือกันในการขยายการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไปยังตลาดอื่นๆนอกเหนือจากตลาดจีน เพื่อลดปัญหาเรื่องราคาราคามันเส้นตกต่ำ

5) ควรมีการส่งเสริมให้ทำแปลงใหญ่ประชารัฐมันสำปะหลัง

3. ข้าวหอมมะลิ

3.1 สถานการณ์การผลิต

จังหวัดนครพนม มีทั้งหมด 12 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง ท่าอุเทน ปลาปาก โพนสวรรค์ เรณูนคร ธาตุพนม ศรีสงคราม นาแก วังยาง บ้านแพง นาหว้า และนาทม มีพื้นที่ประมาณ 3.45 ล้านไร่ มีพื้นที่การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 53 ของพื้นที่ทั้งหมด ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม 120,750 ครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยปีละ 55,000 บาทต่อครัวเรือน ดังนั้นโครงสร้างของจังหวัดนครพนมส่วนใหญ่ขึ้นกับสาขาเกษตร มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง ด้านพืชไร่/พืชสวน ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน มะขาม มะม่วง ด้านปศุสัตว์ มีสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ คือ โคและสุกร ด้านการประมง ส่วนใหญ่เป็นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ได้แก่ ปลานิลในกระชัง ซึ่งอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติในการเพาะเลี้ยง

ในปีเพาะปลูก 2559/60 จังหวัดนครพนม มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมด 1,308,000 ไร่ เป็นเนื้อที่เพาะปลูกข้าวเหนียว 619,784 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.38 ของเนื้อที่เพาะปลูกข้าวทั้งจังหวัด เป็นเนื้อที่เพาะปลูกข้าวเจ้า 762,339 ไร่ หรือร้อยละ 58.28 ที่เหลือเป็นข้าวอื่น ๆ เช่น ข้าวอินทรีย์ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ กข 15 และข้าวขาวดอกมะลิ 105 ส่วนข้าวเหนียวนิยมปลูกพันธุ์ กข 6 และทำเฉพาะนาปีเท่านั้น เนื่องจากเนื้อที่เพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน เนื้อที่เพาะปลูกข้าวเจ้ามีแนวโน้มลดลงจาก 805,792 ไร่ ของปี 2558/59 หรือลดลงร้อยละ 5.39 เนื่องจากจากราคาข้าวเหนียวมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวเหนียวแทน ด้านผลผลิต พบว่า มีผลผลิต 314,622 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 307,056 ตันของปี 2558/59 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.46 และผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นจาก 396 กิโลกรัม เป็น 413 กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.56 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เกี่ยวเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ข้าวหอมมะลินาปี

ของจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2558/59 – 2559/60

ปีการเพาะปลูก	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่ เกี่ยวเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2558/59	805,792	777,508	307,056	395
2559/60	762,339	762,339	314,622	413
อัตราเพิ่ม(ลด) (%)	-5.39	-1.95	2.46	4.56

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม, 2560

อย่างไรก็ตาม ในปีเพาะปลูก 2559/60 สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนมได้กำหนดเป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวฤดูนาปี 2559/60 รวมทั้งหมด 1,308,000 ไร่ แยกเป็นข้าวเจ้าหอมมะลิ 705,589 ไร่ ข้าวอื่น ๆ 10,998 ไร่ และข้าวเหนียวทั้งสิ้น 591,414 ไร่ สำหรับข้าวเจ้าหอมมะลิ พบว่า อำเภอเมืองนครพนม ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด 110,468 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอนาแก 93,181 ไร่ อำเภอปลาปาก 87,396 ไร่ และอำเภอศรีสงคราม 81,041 ไร่ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกข้าวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เนื้อที่ปลูกภายใต้เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวฤดูนาปี 2559/60 รายอำเภอจังหวัดนครพนม
หน่วย : ไร่

อำเภอ	ข้าวเจ้าหอมมะลิ	ข้าวเหนียว	ข้าวอื่น ๆ		รวมทั้งหมด
			ข้าวสี	ข้าวอินทรีย์	
เมืองนครพนม	110,468	91,512	310	925	203,215
นาแก	93,181	38,412		1,200	132,793
ธาตุพนม	43,273	35,462		2,950	81,685
ปลาปาก	87,396	68,369		2,398	158,163
เรณูนคร	53,140	25,945			79,085
โพนสวรรค์	64,516	84,237	70	300	149,123
นาหว้า	64,838	47,956	170		112,964
ศรีสงคราม	81,041	83,348			164,389
ท่าอุเทน	32,742	34,702		200	67,444
บ้านแพง	19,548	32,697	45		52,289
วังยาง	29,020	14,627	1,945	450	46,042
นาทม	26,426	34,147		35	60,608
รวมทั้งหมด	705,589	591,414	2,540	8,458	1,308,000

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม, 2560

เมื่อพิจารณาผลผลิตข้าวเจ้าหอมมะลินาปีของจังหวัดนครพนมที่ออกสู่ตลาดรายเดือน พบว่า เกษตรกรจะทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมและแล้วเสร็จในเดือนมกราคม ทั้งนี้ เกษตรกรจะขายผลผลิตมากที่สุดในเดือนธันวาคม ถึงร้อยละ 33 รองลงมา ได้แก่ เดือนมกราคมร้อยละ 15 และเดือนกุมภาพันธ์ร้อยละ 12 ส่วนเดือนอื่น ๆ เกษตรกรจะทยอยจำหน่าย ซึ่งจะเห็นว่าในช่วงเดือนมิถุนายนและเดือนกรกฎาคมก็ยังมีผลผลิตออกสู่ตลาด เนื่องจาก เกษตรกรมีความต้องการจะนำเงินมาซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมี เพื่อนำมาใช้ในนาข้าว (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ประมาณการร้อยละผลผลิตข้าวเจ้าหอมมะลินาปีออกสู่ตลาดรายเดือนของจังหวัดนครพนม
ปี 2559/60

เดือน	2559								2560				รวม
	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	
ร้อยละ	3	2	7	10	33	15	12	7	4	2	2	3	100
ปริมาณ (ตัน)	9,439	6,292	22,024	31,462	103,825	47,193	37,755	22,024	12,585	6,292	6,292	9,439	314,622

ที่มา : ประมาณการโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3 จังหวัดอุดรธานี

โดยใช้ข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม

3.2 สถานการณ์การตลาด

3.2.1 จำนวนผู้ประกอบการค้าข้าว

จากข้อมูลของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม พบว่า ในปี 2560 มีผู้ประกอบการค้าข้าวที่จดทะเบียนกับพาณิชย์จังหวัดทั้งหมด 45 ราย แยกเป็น โรงสี 7 ราย ผู้ประกอบการค้าส่งไปต่างประเทศทั่วไป 3 ราย ผู้ค้าส่งชายแดน 3 ราย ขายส่ง 2 ราย และทำข้าว 33 ราย ในจำนวนทำข้าวทั้งหมดเป็นสหกรณ์การเกษตร 7 แห่ง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 รายชื่อผู้ประกอบการค้าข้าวของจังหวัดนครพนม ปี พ.ศ. 2560

ลำดับ	รายชื่อ	โรงสี	ขายส่ง	ทำข้าว	ผู้ส่งออก ทั่วไป	ผู้ส่งออกข้าวสารบรรจุ กล่อง/หีบห่อ	ผู้ส่งออก ชายแดน
1	บริษัท โรงสีนาแกพงษ์เจริญ จำกัด	✓			✓		
2	หจก.โรงสีเทียมศักดิ์พาณิชย์ (นครพนม)	✓					
3	หจก.โรงสีข้าวธนทรัพย์	✓					
4	โรงสี ส.อำนวยค้าข้าว	✓					
5	หจก.สมบูรณัณญะเจริญ	✓					
6	สหกรณ์การเกษตรท่าอุเทน	✓		✓			
7	บจก.นครพนมธัญญาไรซ์						
8	บริษัท พี.เอ.เอ็กซ์พอร์ต 2013 จำกัด				✓		
9	บริษัท ธัญญาไรซ์ เทรดดิ้ง		✓		✓		
10	หจก.ไทยเอ็กซ์ซัพพลาย						✓

ลำดับ	รายชื่อ	โรงสี	ขายส่ง	ทำข้าว	ผู้ส่งออก ทั่วไป	ผู้ส่งออกข้าวสารบรรจุ กล่อง/หีบห่อ	ผู้ส่งออก ชายแดน
11	หจก.เพชรพลอยการเกษตร						✓
12	ร้านข้าวหอมมะลิแก้วสารพัดนึก						✓
13	ครอบครัวข้าวสาร		✓				
14	สหกรณ์การเกษตรบ้านแพง จำกัด			✓			
15	สหกรณ์การเกษตรศรีสงคราม จำกัด			✓			
16	สหกรณ์การเกษตรโพนสวรรค์ จำกัด			✓			
17	สหกรณ์การเกษตรเรณูนคร จำกัด			✓			
18	สหกรณ์การเกษตรน้ำฝนนาทม จำกัด			✓			
19	สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาด ลูกค้า ธ.ก.ส. นครพนม จำกัด (สกต.)			✓			
20	อุดมทรัพย์			✓			
21	กนกค้าข้าว			✓			
22	โชคนครพืชผล			✓			
23	เกษมค้าข้าว			✓			
24	ชีวาพืชผล			✓			
25	ต.ทรัพย์เพิ่มพูน			✓			
26	ส.ทวีทรัพย์			✓			
27	บุญบันดาลพืชผล 2			✓			
28	รุ่งเรืองชัยค้าข้าว			✓			
29	ชูรุ่งเรืองพืชผล			✓			
30	บุญญาฤทธิ์ค้าข้าว			✓			
31	บุญมีค้าข้าว			✓			
32	บาสค้าข้าว			✓			
33	อารีการเกษตร			✓			
34	ไพศาลเจริญผล			✓			
27	ศักดิ์ชัยค้าข้าว			✓			
35	แสงวิวัฒน์ 2555			✓			

ลำดับ	รายชื่อ	โรงสี	ขายส่ง	ท่าข้าว	ผู้ส่งออก ทั่วไป	ผู้ส่งออกข้าวสารบรรจุ กล่อง/หีบห่อ	ผู้ส่งออก ชายแดน
36	อุดมค้าข้าว			✓			
37	นกเหาะการพิมพ์			✓			
38	วัฒนาค้าข้าว			✓			
39	ทวีศักดิ์พืชผล			✓			
40	แก้วค้าข้าว			✓			
41	ชัยเจริญการเกษตร			✓			
42	โชคจักรพงษ์ค้าข้าว			✓			
43	ทองทวีพืชผล			✓			
44	ณรงค์ฤทธิพืชผล			✓			

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม

3.2.2 โครงสร้างตลาด

โครงสร้างตลาดข้าวของจังหวัดนครพนม จะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1) เกษตรกรจะทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ผลิตและผู้จำหน่ายข้าว ซึ่งจะจำหน่ายในรูปข้าวเปลือกทั้งหมด เกษตรกรส่วนใหญ่มีการขายข้าวหลังจากเก็บเกี่ยว บางส่วนจะเก็บไว้ทำพันธุ์ในฤดูถัดไป และอีกส่วนเก็บไว้รอขายช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายน โดยจะนำข้าวไปขายให้พ่อค้าที่แหล่งรับซื้อ มีเพียงส่วนน้อยที่พ่อค้ามารับซื้อในที่นา ทั้งนี้ เกษตรกรจะเป็นผู้ลงทุนในการปลูกข้าวเองทั้งหมด โดยค่าแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นค่าจ้างปักดำมากที่สุด รองลงมา จะเป็นค่าปุ๋ยเคมี

2) ผู้ให้บริการรถเกี่ยวข้าว ทำหน้าที่ให้บริการเกี่ยวข้าวในที่นาเกษตรกร โดยคิดค่าจ้างในอัตรา 600 – 800 บาทต่อไร่ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าข้าวในแปลงเป็นข้าวที่ยืนต้นหรือข้าวล้ม ถ้าข้าวล้มจะคิดค่าเกี่ยวในอัตราที่สูง

3) พ่อค้ารวบรวมท้องถื่น ทำหน้าที่รวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรโดยตรง และบางส่วนอาจผ่านพ่อค่านายหน้า บางรายอาจเป็นเกษตรกรในแหล่งผลิต พ่อค้าประเภทนี้จะดำเนินธุรกิจอยู่ในแหล่งผลิตเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ในหมู่บ้าน หรือในตำบลเดียวกัน พ่อค้าบางรายมีการปล่อยสินเชื่อที่เป็นเงินสดหรือปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร โดยมีข้อผูกมัดว่าเกษตรกรจะต้องขายข้าวเปลือกให้แก่พ่อค้าท้องถื่น ซึ่งทำให้เกษตรกรไม่มีอิสระในการตัดสินใจขายผลผลิตของตนเอง อำนาจการต่อรองเป็นของพ่อค้าท้องถื่นมากกว่าเกษตรกร

4) ตลาดกลาง/ท่าข้าว ทำหน้าที่เหมือนพ่อค้ารวบรวมท้องถื่น คือรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรโดยตรง และบางส่วนอาจผ่านพ่อค่านายหน้า บางรายอาจเป็นเกษตรกรในแหล่งผลิต พ่อค้าประเภทนี้จะดำเนินธุรกิจอยู่ในแหล่งผลิตเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ในหมู่บ้าน หรือในตำบลเดียวกัน

5) สถาบันเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์การเกษตร ทำหน้าที่เหมือนพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น คือรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรโดยตรง โดยเกษตรกรที่นำข้าวเปลือกมาขายจะมีทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก เมื่อรวบรวมผลผลิตได้แล้วจะจำหน่ายให้กับโรงสีทั้งในและนอกจังหวัด นอกจากนี้ยังจำหน่ายให้กับสถาบันเกษตรกรด้วยกัน มีสถาบันเกษตรกรบางแห่งแปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อจำหน่ายแต่มีปริมาณไม่มากนัก ทั้งนี้ จากการสอบถามสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ ในจังหวัดนครพนม พบว่า ส่วนใหญ่จะดำเนินการรวบรวมผลผลิตตามนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากมีปัญหาไม่มีตลาดรองรับ รวมทั้งสถาบันเกษตรกรขาดสภาพคล่อง

6) ผู้ประกอบการค้าข้าวสารรายย่อย ทำหน้าที่คล้ายกับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และโรงสี ซึ่งส่วนใหญ่มีโรงสีขนาดเล็กของตนเองที่ให้บริการสีข้าวในชุมชนอยู่แล้ว ยังทำหน้าที่รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรแล้วนำมาสีแปรสภาพและจำหน่ายให้กับลูกค้าทั่วไป

7) พ่อค้าส่งในประเทศ เป็นผู้รวบรวมข้าวสารที่สั่งซื้อจากโรงสี/กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ทำการแปรรูปข้าว ตลาดประเภทนี้จะอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ และส่งไปยังพ่อค้าขายปลีกในจังหวัด และส่งไปยังจังหวัดอื่น ๆ

8) ผู้ส่งออก จะทำการรวบรวม คัดเกรด บรรจุหีบห่อตามคำสั่งของลูกค้า และส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีแนวชายแดนติดกับไทย

3.2.3 วิธีการตลาด

เกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้าหอมมะลินาปี ของจังหวัดนครพนม โดยเมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตได้จะมีการเก็บไว้สำหรับบริโภค เก็บไว้ทำพันธุ์ ขายให้โรงสี และขายให้พ่อค้าท้องถิ่น ทำข้าวซึ่งจะนำมาขายต่อให้โรงสีอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเมื่อโรงสีได้ทำการแปรรูปผลผลิตเรียบร้อยแล้ว จะมีการขายต่อตลาดข้าวสาร โดยเป็นลักษณะการขายส่งให้นายหน้าหรือหยัง พ่อค้าทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (แผนภาพที่ 1)

เกษตรกรผู้ผลิต ซึ่งมีผลผลิตรวมทั้งหมด 314,622 ตันข้าวเปลือก เก็บไว้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 3 เก็บไว้เพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์สำหรับฤดูกาลผลิตต่อไป ร้อยละ 0.02 และจำหน่ายให้สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 4 พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ร้อยละ 35 ทำข้าว ร้อยละ 27.98 โรงสีเพื่อแปรรูป ร้อยละ 30

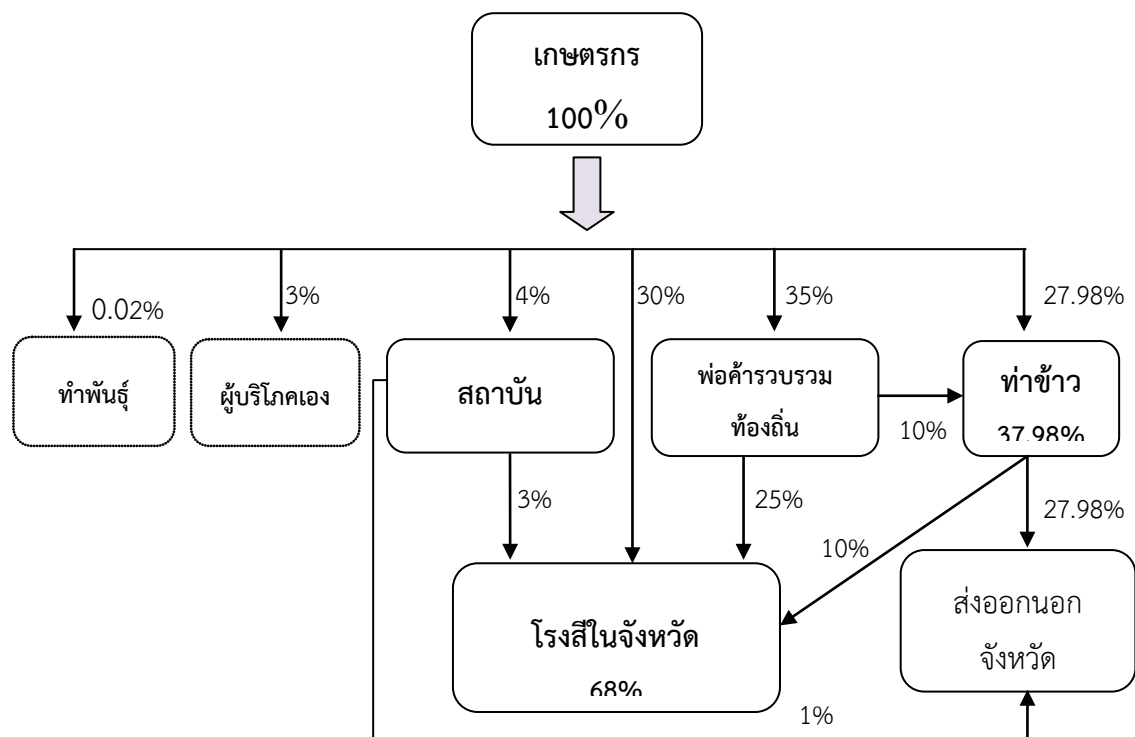
พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น เมื่อรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรแล้วจะจำหน่ายให้ทำข้าว ร้อยละ 10 และจำหน่ายให้โรงสี ร้อยละ 25

สถาบันเกษตรกร เมื่อรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรแล้วจะจำหน่ายให้โรงสี ร้อยละ 3 และส่งออกไปนอกจังหวัด ร้อยละ 1

ทำข้าว เมื่อรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร สถาบันเกษตรกรและพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นแล้วจะจำหน่ายให้โรงสี ร้อยละ 10 และส่งออกไปนอกจังหวัด ร้อยละ 28.98

โรงสี เมื่อรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร สถาบันเกษตรกร พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และทำข้าวแล้ว จะทำการสีแปรสภาพเป็นข้าวสารเพื่อจำหน่ายในรูปค้าส่ง ค้าปลีกทั้งในและนอกจังหวัด รวมทั้งส่งออก

วิถีตลาดข้าวเจ้าหอมมะลินาปี (ข้าวเปลือก) ของจังหวัดนครพนม

แผนภาพที่ 1 วิถีตลาดข้าวเจ้าหอมมะลินาปีของจังหวัดนครพนม

3.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานข้าวหอมมะลินาปีของจังหวัดนครพนม

การบริหารจัดการข้าวเจ้าหอมมะลินาปี จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกนาปีมาจากทั้งในส่วนของผลผลิตในจังหวัดนครพนม และการนำเข้าผลผลิตจากจังหวัดใกล้เคียง ทำให้มีปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลินาปีตลอดทั้งปี แต่จะมากในช่วงเดือนพฤศจิกายน เนื่องจากเป็นช่วงเดือนที่เกษตรกรทำการเก็บเกี่ยว และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จเกษตรกรจะทำการเก็บผลผลิตส่วนหนึ่งไว้สำหรับบริโภคและทำเก็บไว้ทำพันธุ์ ที่เหลือจะนำออกมาจำหน่าย โดยจะจำหน่ายให้โรงสีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพ่อค้าท้องถิ่นจะมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่จำหน่ายให้ เนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทางมาโรงสี อีกทั้งภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้มีการชะลอการขายข้าว ทำให้ปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดไม่มากเกินไปเป็นลักษณะทยอยขาย โรงสีจึงไม่ได้รับภาระในการรับซื้อข้าวเปลือกไว้ในปริมาณที่มาก

ด้านความต้องการใช้ข้าวเปลือกของโรงสี พบว่า โรงสีส่วนใหญ่มีปริมาณความต้องการตลอดทั้งปี ทั้งนี้ความต้องการในแต่ละปีจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดขายส่งและขายปลีกข้าวสารของพ่อค้าทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ซึ่งโรงสีส่วนใหญ่จะแปรรูปข้าวเจ้าในสัดส่วนที่มากกว่าข้าวเหนียว เนื่องจากตลาดมีความต้องการต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทั้งนี้โรงสีมีการใช้ข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลินาปีในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ในปริมาณที่สูงมากกว่าเดือนอื่น ๆ ของปีเพาะปลูกเดียวกัน โดยเป็นการรับซื้อผลผลิตข้าวเปลือกจาก

ทั้งจากเกษตรกรและพ่อค้าท้องถิ่น และทำข้าวในจังหวัดนครพนม เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งมีการรับซื้อสูงกว่าปริมาณความต้องการของโรงสี เดือนที่มีการรับซื้อผลผลิตมากที่สุด คือ เดือนพฤศจิกายนและเดือนธันวาคม ส่วนเดือนที่เหลือจะมีการรับซื้อในปริมาณที่ลดลง นอกจากนี้ยังมีการรับซื้อผลผลิตข้าวเปลือกจากต่างจังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร อุดรธานี กาฬสินธุ์ ยโสธร และอำนาจเจริญ จะดำเนินการในส่วนของโรงสีที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในอำเภอที่มีรอยต่อกับจังหวัดอื่น ๆ และจะรับซื้อหลังจากที่มีการรับซื้อจากเกษตรกรในพื้นที่แล้ว (ก่อนเดือนพฤศจิกายน และหลังเดือนธันวาคม) ซึ่งข้าวเจ้าหอมมะลิที่รับซื้อไว้จะมีการสีแปรสภาพทั้งหมดและนำไปจำหน่ายทั้งในรูปของการบรรจุถุงจำหน่ายในรูปขายส่ง ขายปลีก ทั้งในจังหวัดนครพนมและนอกจังหวัดนครพนม และส่งออกไปต่างประเทศ ที่มีชายแดนติดกัน เช่น สปป. ลาว และเวียดนาม เป็นต้น

ตารางที่ 5 การบริหารจัดการสินค้าเชิงพื้นที่สินค้าข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลินาปี ปี 2559/60 จังหวัดนครพนม

หน่วย : ตันข้าวเปลือก

รายการ	ปี 2559					ปี 2560							รวม
	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	
1) ผลิต (Supply)	9,689	6,542	22,224	31,662	104,025	47,593	38,155	22,274	12,835	6,492	6,492	9,639	317,622
1.1 ผลิตของจังหวัด	9,439	6,292	22,024	31,462	103,825	47,193	37,755	22,024	12,585	6,292	6,292	9,439	314,622
1.2 นำเข้าจากต่างจังหวัด	250	250	200	200	200	400	400	250	250	200	200	200	3,000
2) ความต้องการใช้ (Demand)	35,790	35,790	35,790	35,790	35,850	35,790	35,790	35,790	35,790	35,790	35,790	35,790	429,540
2.1 การใช้ข้าวเปลือกของจังหวัด	30,790	30,790	30,790	30,790	30,850	30,790	30,790	30,790	30,790	30,790	30,790	30,790	369,540
1) เก็บไว้ใช้ทำเมล็ดพันธุ์					60								60
2) เก็บไว้บริโภค	790	790	790	790	790	790	790	790	790	790	790	790	9,480
3) เข้าโรงสี เพื่อสีแปรสภาพ	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	360,000
2.2 ส่งออกนอกจังหวัด	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	60,000
3) ผลิตส่วนเกิน/ส่วนขาด*	(26,101)	(29,248)	(13,566)	(4,128)	68,175	11,803	2,365	(13,516)	(22,955)	(29,298)	(29,298)	(26,151)	(111,918)

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม

: จากการสำรวจ

3.4 ปัญหาและอุปสรรค

3.4.1 ด้านการผลิต

1) การปลูกข้าวเจ้าหอมมะลินาปีในปีเพาะปลูก 2559/60 ลดลงจากปีก่อน เนื่องจากราคาข้าวเหนียวสูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวเหนียว อย่างไรก็ตามช่วงต้นฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ออกสู่ตลาดก็ยังคงมีปริมาณมาก ทำให้ราคารวมต่ำลง

2) เกษตรกรไม่มีการปรับเปลี่ยนพันธุ์ ทำให้ข้าวมีการปลอมปน นอกจากนี้พันธุ์ดียังมีราคาสูงและขาดแคลน

3) ค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและแรงงานหายาก โดยเฉพาะค่าจ้างดำนา ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรในจังหวัดนครพนมจะทำนาคำ รวมทั้งค่าแรงงานในการเกี่ยวข้าว นอกจากนี้ราคาปุ๋ยเคมีและสารเคมีก็มีแนวโน้มปรับขึ้นเช่นเดียวกัน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตอยู่ในระดับสูง

4) การแพร่ระบาดของหอยเชอรี่ในนาข้าว ซึ่งกัดกินต้นข้าวได้รับความเสียหายมาก และเกษตรกรต้องเสียเงินซื้อสารเคมีเพื่อมากำจัด

3.4.2 ด้านการตลาด

1) เกษตรกรบางส่วน ประสบปัญหาในการขายผลผลิต เพราะถ้าอยู่ท้องที่ห่างไกลจากโรงสีหรือตัวเมือง ยังต้องพึ่งพาพ่อค้าท้องถิ่น ซึ่งราคาที่ขายได้อาจไม่ได้เท่ากับที่เกษตรกรนำมาขายด้วยตัวเอง แต่เกษตรกรก็เต็มใจที่จะขายให้พ่อค้าท้องถิ่น เนื่องจากพ่อค้าท้องถิ่นคิดกำไรไม่มากนัก

2) สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ไม่สามารถรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกได้ เนื่องจากขาดแคลนเงินทุน รวมทั้งไม่มีตลาดรองรับ นอกจากนี้ยังต้องแข่งขันกับผู้ประกอบการในพื้นที่ เช่น โรงสี ทำข้าว ซึ่งให้ราคาสูงกว่า รวมทั้งมีการออกไปตั้งจุดรับซื้อกับเกษตรกรในพื้นที่

3) มีการปลอมปนระหว่างข้าวเจ้าหอมมะลากับข้าวปทุมธานี หรือข้าวเจ้าพันธุ์อื่น ๆ ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีการตรวจสอบคุณภาพข้าวอย่างเข้มงวด ทำให้เสียเวลา และทำให้เกษตรกรถูกกดราคา

3.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพันธุ์ดี รวมทั้งจัดหาพันธุ์ดีราคาถูกให้กับเกษตรกร

3.5.2 จัดหาปุ๋ย และสารเคมีที่มีคุณภาพ และราคาถูกให้แก่เกษตรกร

3.5.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันผลิต รวมกันแปรรูป และรวมกันจำหน่าย เพื่อให้มีอำนาจการต่อรอง และสร้างสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง

3.5.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการซื้อขายข้าวตามคุณภาพ ไม่มีสิ่งเจือปน ความชื้นเหมาะสม ไม่เกิน

15%

4. โคนื้อ

4.1 สถานการณ์การผลิต

โคนื้อ เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อยในครัวเรือน ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือว่าเป็นแหล่งสำคัญในการเลี้ยงโคนื้อของไทย จังหวัดนครพนมมีแหล่งเลี้ยงโคนื้อที่สำคัญอยู่ในอำเภอเมือง นาแก และเรณูนคร โดยในปี 2559 มีจำนวนโคนื้อ 84,015 ตัว โดยส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์ลูกผสมพื้นเมือง ทั้งนี้ จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่ติดชายแดน สปป.ลาว ประกอบกับมีสะพานข้ามแม่น้ำโขงทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกมากขึ้น ทำให้มีการส่งออกโคนื้อจากประเทศไทยไปยัง สปป.ลาว และข้ามต่อไปยังเวียดนามอย่างคึกคัก ทำให้นครพนมเป็นด่านสำคัญที่มีโคนื้อส่งออกไปประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับนครพนมมีภาคเอกชนที่มีกิจการขุนโคนื้อลูกผสมพันธุ์ชาร์โลเลย์และมีโรงฆ่าและเพื่อส่งเนื้อคุณภาพจำหน่ายทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโคขุนเพื่อส่งให้บริษัท ได้แก่ บริษัท นครพนมปีฟ (ไทยแลนด์) จำกัด จึงเป็นโอกาสที่ดีของเกษตรกรนครพนมและจังหวัดอื่น ๆ ที่จะหันกลับมาเลี้ยงโคนื้อมีอนาคตที่ดีในการจำหน่ายโคนื้อได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในปี 2557- 2559 จากข้อมูลของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครพนม พบว่า จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนื้อ มีอัตราลดลงจาก 18,140 ราย ในปี 2557 เหลือ 17,970 รายในปี 2559 หรือลดลงร้อยละ 0.47 ต่อปี สำหรับจำนวนโคนื้อเพิ่มขึ้นจาก 80,483 ตัวในปี 2557 เป็น 84,015 ตัวในปี 2559 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.17 ต่อปี

สำหรับปริมาณการผลิตโคนื้อรายอำเภอของจังหวัดนครพนม ในปี 2558 พบว่า อำเภอนาแก มีปริมาณโคนื้อมากที่สุด 16,614 ตัว รองลงมา ได้แก่ อำเภอเรณูนคร 13,609 ตัว และอำเภอเมืองนครพนม 11,607 ตัว (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ปริมาณโคเนื้อและจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงรายอำเภอของจังหวัดนครพนม ปี 2558

อำเภอ	ปริมาณโคเนื้อ (ตัว)			จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)			รวมทั้งหมด	
	โค พื้นเมือง	โคพันธุ์/ ลูกผสม	โคขุน	โค พื้นเมือง	โคพันธุ์/ ลูกผสม	โคขุน	ตัว	ครัวเรือน
เมือง นครพนม	9,561	1,877	169	2,328	591	42	11,607	2,845
ปลาปาก	2,942	1,317	156	664	370	51	4,415	1,014
ท่าอุเทน	2,169	1,063	5	691	345	4	3,237	1,023
บ้านแพง	663	1,193	0	123	196	0	1,856	307
ธาตุพนม	6,267	662	122	1,724	232	65	7,051	1,847
เรณูนคร	10,155	3,330	124	1,804	919	30	13,609	2,011
นาแก	3,594	9,440	3,580	731	2,227	983	16,614	3,138
ศรีสงคราม	5,537	1,818	121	1,299	356	26	7,476	1,591
นาหว้า	4,917	1,519	48	1,286	415	21	6,484	1,633
โพนสวรรค์	5,188	426	4	1,000	198	3	5,618	1,030
นาทม	71	1,056	4	14	273	3	1,131	281
วังยาง	1,546	950	963	506	248	416	3,459	820
รวม	52,610	24,651	5,296	12,170	6,370	1,644	82,557	17,540

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครพนม

จากการที่ความต้องการบริโภคโคเนื้อโคเพิ่มมากขึ้น การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของนครพนมมีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งผลิตโคเนื้อและเนื้อโคขุนที่สำคัญของประเทศและภูมิภาคเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีหน่วยงานรัฐบาลที่ให้การสนับสนุน ประกอบกับนครพนมมีภาคเอกชนที่มีกิจการขุนโคเนื้อลูกผสมและมีโรงฆ่าแหละเพื่อส่งเนื้อคุณภาพจำหน่ายทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโคขุนครบวงจรเพื่อส่งให้บริษัท นอกจากการจำหน่ายเนื้อโคขุนภายในประเทศที่กำลังขยายอย่างต่อเนื่องแล้ว จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดชายแดนที่มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก มีโอกาสที่จะขยายตลาดโคเนื้อโคขุนออกสู่ประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต

4.2 สถานการณ์การตลาด

จากข้อมูลของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครพนม พบว่า ในช่วงปี 2557-2559 การส่งออกโคมีชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 53,765 ตัวในปี 2557 เป็น 56,539 ตัวในปี 2559 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.55 เนื่องจากความต้องการของตลาดต่างประเทศยังมีอย่างต่อเนื่อง

สำหรับราคาโคส่งออกมีชีวิตเป็นโคขุนไม่เป็นไขมันแทรกเนื้อ (ขุนให้อ้วนเท่านั้น) ราคาหน้าฟาร์ม กิโลกรัมละ 97 บาท ส่วนโคขุนคุณภาพดีหน้าโรงเชือดขนาดน้ำหนักมากกว่า 640 กิโลกรัม/ตัว ราคา กิโลกรัมละ 117 บาท ขนาดน้ำหนัก 600-639 กิโลกรัม/ตัว ราคา กิโลกรัมละ 116 บาท และขนาดน้ำหนักน้อยกว่า 600 กิโลกรัม/ตัว ราคา กิโลกรัมละ 115 บาท

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลของด่านกักกันสัตว์นครพนม พบว่า ในช่วงปี 2558-2559 การส่งออก โคเนื้อมีชีวิตผ่านด่านนครพนมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 37,542 ตัวในปี 2558 เป็น 76,730 ตัวในปี 2559 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 51.07 ทั้งนี้ โคที่ส่งออกผ่านด่านนครพนมเกือบทั้งหมดจะมาจากต่างจังหวัด ซึ่งสามารถแยก ปริมาณการส่งออกรายเดือนได้ ดังนี้ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ปริมาณการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตรายเดือนผ่านด่านศุลกากรนครพนม ปี 2558-59

เดือน	ปี 2558 (ตัว)	ปี 2559 (ตัว)
มกราคม	3,401	4,424
กุมภาพันธ์	1,768	3,703
มีนาคม	1,863	4,078
เมษายน	2,271	5,521
พฤษภาคม	1,302	7,269
มิถุนายน	7,012	7,234
กรกฎาคม	4,255	8,028
สิงหาคม	3,613	7,768
กันยายน	3,543	8,314
ตุลาคม	1,262	7,743
พฤศจิกายน	3,117	6,320
ธันวาคม	4,135	6,328
รวม	37,542	76,730

ที่มา : ด่านกักกันสัตว์นครพนม, 2560

4.2.1 โครงสร้างตลาด

โครงสร้างตลาดโคเนื้อ ประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายส่วน ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ พ่อค้ารวบรวมโคท้องที่/ท้องถิ่น ตลาดนัดโคกระบือ โรงฆ่าสัตว์ พ่อค้าขายส่ง/ขายปลีกโคเนื้อ และผู้ส่งออกโคเนื้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงรายย่อย โดยเลี้ยงเฉลี่ยรายละ 5 - 10 ตัว โดยส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบโคฝูง คือปล่อยให้ไปกินหญ้าตามทุ่งหญ้า ทุ่งนา หรือพื้นที่สาธารณะ แต่ในหน้า

ฝนอาจจะต้องตัดหญ้ามาให้โคกินเนื่องจากไม่เหมาะสมในการปล่อยโคออกไปกินเอง ส่วนอีกประเภท คือการเลี้ยงโคคุณภาพหรือโคขุน โดยจะเลี้ยงแบบขังคอก มีอาหารหลักคืออาหารข้น และตัดหญ้าให้โคกิน ซึ่งในพื้นที่นครพนม โดยสมาชิกของบริษัทจะต้องลงทะเบียนก่อนเข้าขุน และเมื่อขุนเสร็จครบกำหนดเวลาและได้น้ำหนักตามที่กำหนด แล้วจึงนำไปส่งให้กับโรงฆ่าต่อไป

2) พ่อค้ารวบรวมโคท้องที่/ท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นนายหน้าในการรับซื้อโคเนื้อจากเกษตรกรเพื่อนำไปส่งต่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน หรือนำไปขายต่อยังตลาดนัดโคกระบือ หรือพ่อค้าที่ซื้อโคเนื้อเพื่อเข้าโรงฆ่า โดยจะต้องตระเวนรับซื้อโคเนื้อตามหมู่บ้านในอำเภอต่าง ๆ และได้รับค่านายหน้าตามที่ตกลงกับลูกค้า

3) ตลาดนัดโคกระบือ เป็นสถานที่ที่แลกเปลี่ยนซื้อขายกันระหว่างเกษตรกร พ่อค้า โดยมีทั้งผู้ซื้อและผู้ขายนำโคเนื้อมาขายและซื้อกลับไปเลี้ยงต่อ หรือเข้าโรงฆ่า แต่ในนครพนม ตลาดนัดโคกระบือไม่ค่อยคึกคักเท่าที่ควร เนื่องจากโคเนื้อที่ส่งออกไป สปป.ลาว แต่ส่งต่อไปยังเวียดนาม เป็นการนำโคเนื้อจากภาคกลางที่มีการขุนระยะสั้น 2-3 เดือน เพื่อส่งออก โดยจังหวัดนครพนมมีจำนวนตลาดนัดโคกระบือ ทั้งหมด 4 แห่ง คือ

3.1) ตลาดนัดโค-กระบือหนองฮี อำเภอปลาปาก สถานที่ตั้ง 110 บ้านหนองฮี หมู่ 12 ตำบลหนองฮี อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

3.2) ตลาดนัดโค-กระบือระพิน สถานที่ตั้ง 103 บ้านหนองเรือทอง หมู่ 7 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

3.3) ตลาดนัดโค-กระบือโคกสีทอง สถานที่ตั้ง บ้านโคกสีทอง หมู่ 11 ตำบลก้านเหลือง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

3.4) ตลาดนัดโค-กระบือบ้านดอนกลาง สถานที่ตั้ง 11/3 บ้านดอนกลาง หมู่ 6 ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

4) โรงฆ่าสัตว์ มีจำนวนโรงฆ่าโคกระบือจำนวน 6 แห่ง โดยมีโรงของเทศบาลจำนวน 5 แห่ง และของเอกชน 1 แห่ง ได้แก่

4.1) โรงฆ่าสัตว์เทศบาลเมืองนครพนม กำลังการผลิต 20 ตัว/วัน

4.2) โรงฆ่าโค-กระบือเทศบาลตำบลบ้านแพง อำเภอบ้านแพง กำลังการผลิต 20 ตัว/วัน

4.3) โรงฆ่าโค-กระบือเทศบาลตำบลเรณูนคร อำเภอเรณูนคร กำลังการผลิต 10 ตัว/วัน

4.4) โรงฆ่าโค-กระบือเทศบาลตำบลนาแก อำเภอนาแก กำลังการผลิต 20 ตัว/วัน

4.5) โรงฆ่าสัตว์เทศบาลตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า กำลังการผลิต 10 ตัว/วัน

4.6) บริษัท นครพนมบีพี (ไทยแลนด์) จำกัด กำลังการผลิต 30 ตัว/วัน

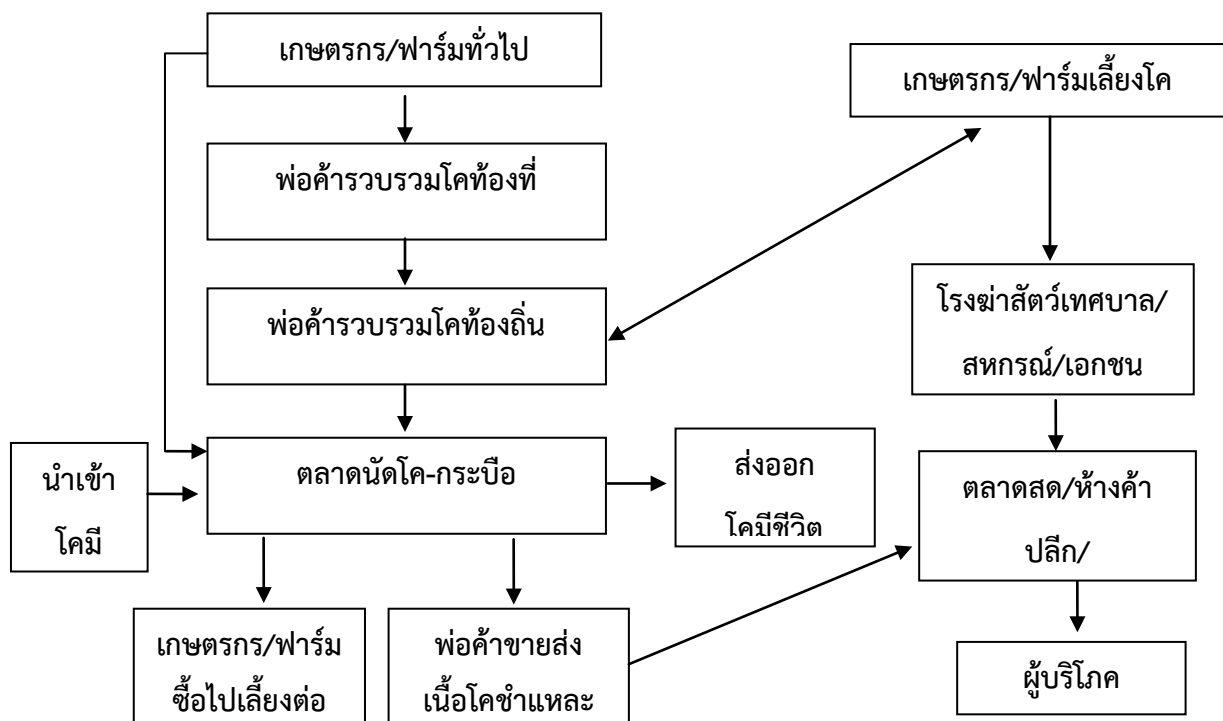
5) พ่อค้าขายส่ง/ขายปลีกเนื้อโคชำแหละ เป็นผู้ที่ไปซื้อโคมีชีวิตจากตลาดนัดโคกระบือ หรือพ่อค้ารวบรวมโคมีชีวิต เพื่อนำโคเนื้อเข้าโรงฆ่าเทศบาลหรือเอกชน และนำมาขายยังตลาดสด เพื่อ

จำหน่ายให้กับผู้บริโภคในท้องถิ่น ซึ่งจะพบว่าในจังหวัดนครพนมมีผู้ประกอบการจำหน่ายเนื้อโค-กระบือที่ขึ้นทะเบียนกับปศุสัตว์จังหวัดเพียง 9 ราย และอยู่ในอำเภอเรณูนครถึง 7 ราย อยู่ในอำเภอธาตุพนม 1 ราย และอำเภอปลาปาก 1 ราย

6) ผู้ส่งออกโคเนื้อ เป็นผู้ที่ดำเนินการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตผ่านนครพนม ทั้งนี้ ผู้ที่จะทำการส่งออกจะต้องเป็นผู้ลงทะเบียนไว้แล้ว โดยสามารถดำเนินการได้ที่ปศุสัตว์จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งจะออกให้ปีต่อปี

4.2.2 วิธีตลาด

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่จะเป็นรายย่อย โดยจะมีทั้งการเลี้ยงโคฝูงและโคขุน โดยแบ่งออกเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงโคฝูง และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนคุณภาพ ซึ่งเกษตรกรที่เลี้ยงโคฝูงจะนำโคเนื้อเข้าขายในตลาดนัดโคกระบือโดยตรงส่วนหนึ่ง และขายให้แก่พ่อค้ารวบรวมโคเนื้อท้องถิ่น/ท้องที่ ซึ่งมีจำนวนเท่า ๆ กัน ในตลาดนัดโคกระบือจะมีเกษตรกรที่มาซื้อเพื่อนำไปเลี้ยงต่อแต่ไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าขายส่ง/ขายปลีกเนื้อโคชำแหละซื้อเพื่อไปเข้าโรงฆ่าก่อนที่จะนำไปขายต่อในตลาดสด หรือนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น แหนม ไส้กรอก ลูกชิ้น เป็นต้น

แผนภาพที่ 1 วิธีตลาดโคเนื้อของจังหวัดนครพนม ปี 2560

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3 การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานโคเนื้อของจังหวัดนครพนม

ผลผลิตโคเนื้อของจังหวัดนครพนม ปี 2560 มีจำนวน 22,340 ตัว มีการใช้ในจังหวัด 17,068 ตัว แยกเป็นโคขุน 1,193 ตัว โคพันธุ์พื้นเมือง 11,446 ตัว โคลูกผสม 4,429 ตัว) และส่งออกป้อนนอกจังหวัด 12,000 ตัว ทำให้มีผลผลิตส่วนเกินเพื่อรอเข้าโรงฆ่าและส่งออกป้อนจังหวัดอื่นเดือนละ 857 ตัว (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การบริหารจัดการสินค้าโคเนื้อในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมปี 2559

หน่วย : ตัว

รายการ	ปี 2559												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
1. ผลผลิต (Supply)	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	3,277	39,324
1.1 ผลผลิตของจังหวัด	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	1,862	22,344
1.2 นำเข้าจากจังหวัดอื่น	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	16,980
1.3 นำเข้าจากต่างประเทศ													
2. ความต้องการใช้ (Demand)	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	2,420	29,040
2.1 การใช้ของจังหวัด (เข้าโรงฆ่า)	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	1,420	17,040
2.2 ส่งออกไปจังหวัดอื่น	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	12,000
2.3 ส่งออกไปต่างประเทศ													
3. ผลผลิต ส่วนเกิน/ส่วนขาด	857	857	857	857	857	857	857	857	857	857	857	857	10,284

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครพนม

: จากการสำรวจ

4.4 ปัญหาและอุปสรรค

4.4.1 ด้านการผลิต

- 1) วัตถุดิบอาหารสัตว์ราคาแพง ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตโคเนื้อที่เพิ่มขึ้น รายได้ลดลง
- 2) ขาดแคลนแรงงาน
- 3) เกิดโรคระบาด บางพื้นที่ประสบภาวะโรคปากเท้าเปื่อย ซึ่งไม่ได้รับวัคซีนจากกรมปศุสัตว์ จะต้องหาซื้อวัคซีนเอง ซึ่งมีราคาแพง จึงส่งผลให้เกิดภาวะโรคเกิดขึ้น
- 4) อาหารหยาบไม่เพียงพอ เนื่องจากภาวะภัยแล้ง จึงเกิดการขาดแคลนหญ้าที่ไว้ใช้เลี้ยงสัตว์

4.4.2 ด้านการตลาด

- 1) ราคาโคเนื้อลดลง เนื่องจากเศรษฐกิจชะลอตัว ส่งผลให้ตลาดโคเนื้อไม่คึกคักเท่าที่ควร และประกอบกับการส่งออกชะลอตัว ทำให้ราคาโคเนื้อลดลง
- 2) ตลาดส่งออกชะลอตัว เนื่องจาก จีนซึ่งเป็นตลาดส่งออกสำคัญได้เข้มงวดในการนำเข้าสินค้าโคเนื้อและตรวจพบสารเร่งเนื้อแดงในเนื้อโค จึงมีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดขึ้น ส่งผลกระทบต่อราคาโคเนื้อ
- 3) ไม่สามารถส่งออกเนื้อโคแช่แข็งไปยังเวียดนามได้

4.5 ข้อเสนอแนะ

- 4.5.1 สำรองอาหารไว้ใช้ในยามขาดแคลนและฤดูแล้ง
- 4.5.2 สนับสนุนการใช้อาหาร FTMR เพื่อลดต้นทุนการผลิตโคเนื้อ
- 4.5.3 จัดหาแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ ให้แก่เกษตรกรหรือสหกรณ์/องค์กรเกษตรกร
- 4.5.4 ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่จากกรมปศุสัตว์ ลงพื้นที่เข้ามาช่วยดูแลให้คำปรึกษามากขึ้น